

Høyre v/Erna Solberg  
Fremskrittspartiet v/Siv Jensen  
Venstre v/Trine Skei Grande

Oslo 2. oktober 2017

## **Innspill til regjeringsgrunnlag**

Fellesforbundet og Norsk Industri organiserer henholdsvis arbeidstakere og arbeidsgivere i en lang rekke konkurranseutsatte industribransjer i Norge. I forbindelse med at det nå skal utarbeides et politisk grunnlag for regjeringens arbeid i den kommende stortingsperioden, tillater vi oss å i fellesskap oversende viktige elementer vi håper dere vil vurdere å ta med i plattformen.

Norske industribedrifter er i stor grad eksportrettet og opererer i et internasjonalt marked. Dette krever kontinuerlig fokus på forbedringer og omstilling. Konkurransedyktige og forutsigbare rammebetingelser, stabilitet og trepartssamarbeid er viktige forutsetninger for å lykkes.

Konkurransesevnen er forbedret de senere år, særlig gjennom kronekursen og et lavt rentenivå. Dette har bedret rammevilkårene for norsk industri og annen virksomhet som står i konkurranseforhold til bedrifter i andre land. Det er viktig at den økonomiske politikken fremover legger til rette for at vi fortsatt kan ha en svak kronekurs og holde rentene lave.

Den teknologiske utviklingen vi er inne i gir nye muligheter for bedriftene til å videreutvikle seg med basis i Norge. Det er viktig at politikken på alle områder bygger opp under dette. Partene i arbeidslivet har dette høyt på dagsorden.

Vi må satse mest der vi allerede har fortrinn og bygge opp under samarbeid på tvers av bransjer, klynger og verdikjeder. Næringspolitikken må legge til rette for at det skapes nye bedrifter. Like viktig blir det å legge til rette for å videreutvikle de bransjene og bedriftene vi allerede har, der vi i dag har høy kompetanse i hele verdikjeder, på alle nivåer og i alle ledd. Nye produkter og nye bedrifter skapes oftest som avleggere av eksisterende bedrifters markedskunnskap og kompetanse. Vi må koble de klyngene hvor vi har ledende kompetanse i dag med andre klynger der vi også er i verdenstoppen. Mesteparten av innovasjonen og de nye arbeidsplassene vil komme i, og i tilknytning til, eksisterende bedrifter. Det er viktig at politikken og virkemiddelapparatet forholder seg til denne realiteten. Vi må styrke de regionale miljøene og samarbeidet mellom bedrifter som bransjemessig og geografisk er nært knyttet til hverandre.

Norsk industri har vært i det «grønne skiftet» i mange år. Det har skjedd en kontinuerlig omstilling i industrien i retning av produksjonsutstyr og –prosesser med lavere utslipp og økt energieffektivitet. Norske industribedrifter er på mange områder verdensledende innen klima og miljø. Denne posisjonen må vi beholde og ytterligere forsterke for å sikre økt industrialisering og verdiskaping. Det er i denne sammenheng viktig at konkurranseutsatt industri ikke utsettes for doble virkemidler, som for eksempel kvotekostnader og avgifter for samme utslipp. CO<sub>2</sub>-kompensasjonsordningen for industrien må videreføres.

Det er mange faktorer som spiller inn når en globalt konkurranseutsatt industri-virksomhet velger hvor den vil investere i ny produksjonskapasitet. For å bli vurdert som et attraktivt land å etablere seg i, må Norge kontinuerlig arbeide for å være en god industriell vertsnasjon.

### **Konkurransedyktige rammevilkår**

De samlede rammevilkårene må bidra til å utvikle og tiltrekke seg industri. Industri-virksomhet innebærer ofte store og langsiktige investeringer både i anlegg og kompetanse. Mange bedriftseiere kan velge mellom ulike land når de skal vurdere nye investeringer. For å beregne lønnsomheten av slike langsiktige investeringer er både rammebetingelsene i dag, og forutsigbarheten i årene fremover avgjørende.

Alt som påvirker kostnadene og inntektsmulighetene for bedriftene utgjør til sammen de rammebetingelser de har. Dersom industrien i Norge skal opprettholde og øke sin virksomhet er det avgjørende at de samlede rammevilkårene bidrar til å utvikle og tiltrekke seg industri. Rammebetingelser omfatter også det offentlige byråkratiets effektivitet og et rettssystem som fungerer rettførdig og forutsigbart. Det handler om det sosiale sikkerhetsnettet som tilbys. Offentlige støtteordninger og hvordan stat, kommuner og fylker tilrettelegger for industrivirksomhet er avgjørende i den globale lokaliseringskonkurransen. Hvordan lønnsoppgjørene gjennomføres er også en del av bedriftenes rammebetingelser. Det hele handler om den norske modellen, om treparts-samarbeidet.

Uventede endringer i rammebetingelsene vil bidra til å redusere forutsigbarheten og øke risikoen ved industrielle investeringer. Fellesforbundet og Norsk Industri mener derfor det er avgjørende at endringer drøftes med partene i arbeidslivet, eller reguleres mellom partene, og at det gis tilstrekkelig tid til å områ seg når det skal gjøres endringer.

### **Våre naturgitte fortrinn**

Våre naturgitte fortrinn som rikelig tilgang på fornybar kraft, skogressursene, havet, mineraler og olje- og gassressursene er det viktigste grunnlaget for industrien i Norge. Det må føres en politikk som bidrar til at naturressursene våre fortsatt skal være et konkurransefortrinn og danne grunnlag for industrivekst. Våre naturressurser må forvaltes aktivt, men brukes på en bærekraftig måte som ikke svekker grunnlaget for økt industriell verdiskaping.

Prosessindustrien foredler energiresursene til eksportprodukter som metaller, biomasse og mineraler. På den måten eksporteres vår fornybare energi i fast form til det globale råvaremarkedet. Det må være et mål å øke innenlands foredling av disse ressursene. Det gir høyere verdiskaping, og passer godt med vårt teknisk avanserte og kompetente arbeidsliv. Også i videreforedling er energi en viktig råvare.

Tilgang på kraft til konkurransedyktige betingelser er viktig for industriell utvikling. Energieffektivisering, økt kraftproduksjon og et forsterket linjenett er de viktigste tiltakene for å bedre tilgangen på kraft og sikre stabile priser.

Norske industriprodusenter har et fortrinn i den globale konkurransen ved at produksjonen er basert på fornybar energi. Det er en fordel, både for miljøet og norsk industri, at det gjøres livssyklusanalyser ved innkjøp og valg av løsninger. Dette må utnyttes langt mer og bedre enn i dag.

I årene som kommer skal vår bruk av fossil energi reduseres kraftig, og erstattes av energi produsert fra fornybare kilder. Det krever kontinuerlig utbygging av ny fornybar energi. Det må både gjøres gjennom forbedring av eksisterende vannkraft, og ved utbygging av nye energikilder, som bioenergi, solenergi og vindkraft. Norge er som vannkraftnasjon ledende på fornybar energi og satser mye på forskning på andre fornybare energikilder. Flere forsknings- og utviklingsprosjekter bør ende i kommersielle

produkter og tjenester. Fullskala test- og demonstrasjonsentre som kan kvalifisere norske leverandører til å ta del i det store globale markedet må prioriteres.

Petroleumsaktiviteten har gitt stor sysselsetting i industrien, betydelig teknologi-overføring til andre næringer, samt enorme inntekter for landet. Vi ønsker fortsatt langsiktighet og forutsigbarhet i petroleumspolitikken fremover. Karbonfangst og -lagring (CCS) vil være avgjørende for at verden skal nå sine klimamål, og er et felt hvor Norge har verdensledende kompetanse. Vi forventer at norske myndigheter har en offensiv politikk for å realisere fullskala fangstanlegg og verdikjeder for CCS. Myndighetenes eksportsatsing gjennom Norwegian Energy Partners og bidrag til teknologiutvikling i bransjen, samt teknologioverføring til andre bransjer er viktige grep for å lette omstillingen industrien opplever. (Se for øvrig vedlagt brev fra Konkraft av 22. september)

### **Kompetanse**

I et høykostland er ansatte med god og riktig kompetanse på alle nivå en forutsetning for at industrien skal være produktiv og konkurransedyktig i et internasjonalt marked. Industrien og myndighetene må sammen få opp interessen for yrkes-, teknologi- og realfag. Samarbeidet må også ha mål om å redusere frafallet i utdanningsløpene. Læringsordningen må styrkes og et tettere samarbeid mellom skoleeiere, utdanningsinstitusjonene, forskningsinstitusjonene og industrien må sikre mer relevante utdanningsløp.

Flere unge må stimuleres til å velge yrkesfag og enda flere må ende opp med fag- eller svennebrev. Høykompetente fagarbeidere vil bli et viktigere konkurransefortrinn i industrien fremover. Den teknologiske utviklingen skjer raskt og det er derfor et sterkt behov for kompetanseheving særlig for fagarbeidere. Gode tilbud om utdanning for arbeidstakere som allerede er i arbeid er en viktig forutsetning for å lykkes som industrinasjon.

Investeringer i ansattes kompetanse og livslang læring er særlig lønnsomt for land som Norge, med et høyt lønnsnivå. Som en høyere yrkesfaglig utdanning må fagskolen bli en enda viktigere arena for etter- og videreutdanning for fagarbeidere. Slik kan vi sikre at bedrifter får den kompetansen de etterspør og at enkeltpersoner får muligheten til å utvikle sine ferdigheter.

### **Teknologiutvikling**

For å lykkes med utvikling og implementering av ny teknologi er det en forutsetning at staten bidrar med relevante og kraftfulle virkemidler. Slik kan industrien få risiko-avlastningen som trengs for å gjøre store investeringer i nye produksjonsmetoder, og utvikle produkter fremtiden vil etterspørre. Virkemidlene må rettes inn mot hele utviklingsløpet. Det må særlig satses på næringsrettet forskning og støtte til pilotering som dekker bredden i industrien. Myndighetene og industrien må i større grad samarbeide om innretningen av virkemidlene til teknologiutvikling, slik at de blir mer treffsikre. Den nyetablerte katapultordningen må styrkes og utvides.

Staten må bidra til reelt samspill og partnerskap mellom forskning, utdanning og industri og bruke målrettede virkemidler for å stimulere til verdens mest miljø- og klimavennlige industri. Mange norske bedrifter opererer i markeder med store muligheter og hvor kravet til endringstakt og innovasjon er stort. Andre bedrifter opplever fallende markeder, hvor omstilling og nytenkning er nødvendig. Felles for disse bedriftene er at de har godt kvalifisert arbeidskraft, men ofte mangler tilgang på langsiktig kapital for omstilling og teknologiutvikling. Det offentlige virkemiddelapparatet må derfor også bidra til utvikling og omstilling av større og modne bedrifter, som igjen har en underskog av små og mellomstore leverandører.

### **Eiendomsskatt på maskiner**

Industrien trenger å investere for å utvikle og omstille seg i årene fremover. Vi tar til etterretning kommunal eiendomsskatt på tomt og bygg, men beskatningen av maskiner og annet produksjonsutstyr er vilkårlig, og forårsaker i dag usikkerhet og mange rettstvister. Den er også en årsak til at bl.a. enkelte internasjonale aktører ikke vil etablere seg i Norge. Her må loven endres, slik at industrien beskattes som andre næringer, dvs. på bygg og tomt.

### **En aktiv handelspolitikk**

I en liten og åpen økonomi er gode internasjonale avtaler helt avgjørende for å unngå handelsbarrierer. EØS-avtalen er bærebjelken for å sikre industriens tilgang til de europeiske markedene. Norske myndigheter må i større grad være aktive i å påvirke politiske prosesser i EU, slik at interessene til norske industribedrifter ivaretas bedre. I de globale markedene der de fleste av industribedriftene også konkurrerer, er gode handelsavtaler av fundamental betydning. Arbeidet med å inngå flere avtaler må derfor intensiveres. Det gjenstår å se hvilke konsekvenser Brexit får for Norge. Norges handelspolitiske forhold til Europa må fortsatt basere seg på EØS-avtalen. En internasjonalt konkurransedyktig eksportfinansiering er helt avgjørende for svært mange industribransjer i Norge. GIEK og Eksportkreditt Norge sine ordninger må, innenfor gjeldende internasjonalt regelverk, utvikles slik at de til enhver tid møter industriens behov. Eksportfinansiering for næringsaktivitet til havs, eksportavlastning på investeringer i eksportindustrien, og på leveranser fra norske skipsverft til norske eiere er gode eksempler på hvordan myndighetene har tilpasset ordningene etter industriens behov.

En satsing på ferdigvareindustrien vil gi Norge "flere ben å stå på" Det må etableres en ny eksportutviklingsordning denne industrien kan gjøre seg nytte av.

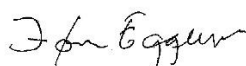
### **Offentlige innkjøp**

I Norge utgjør de offentlige innkjøpene årlig i underkant av 500 milliarder kroner. Myndighetene må bidra til at det utvikles et krevende og innovativt hjemmemarked. Derfor må det stilles strengere minimumskrav til miljøvekting og innovasjon ved offentlige innkjøp.

Det offentlige har et viktig ansvar som en stor innkjøper. Fellesforbundet og Norsk Industri er opptatt av at offentlige anskaffelser skal gjennomføres på en slik måte at det fremmer det seriøse arbeidslivet, skaper tillit til forvaltningen av samfunnets økonomi og bidrar til en sunn konkurranse fri for kriminalitet og sosial dumping.

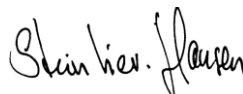
Det offentlig må være en krevende og modig kunde. Innkjøpsmakten må bidra til innovasjon og klima- og miljøvennlige løsninger i verdenstoppen. Den må også brukes på en slik måte at satsing på kompetanse gir fortinn foran lavlønnsstrategier. Bare slik kan vi sikre at norsk industri får konkurrere på like vilkår på alt fra store infrastrukturinvesteringer til forvarsinnkjøp.

Med vennlig hilsen  
Fellesforbundet



Jørn Eggum  
Forbundsleder

Norsk Industri



Stein Lier-Hansen  
Adm. direktør